

Джерела та література

1. Геополітика : Україна в міжнародних відносинах. Україна – Німеччина // Библиотека онлайн. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/books/183.html>
2. Германия и Центральная Азия. Стратегия по Центральной Азии // Auswärtiges Amt. – 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bischkek.diplo.de/contentblob/2708516/Daten/760165/ZentralasienBroschuere.pdf>
3. Давыдов В. М. Феномен финансовой глобализации. Универсальные процессы и реакция латиноамериканских стран / В. М. Давыдов, А. В. Бобровников, В. А. Теперман. – М. : ИЛА РАН, 2000. – 204 с.
4. Двусторонние отношения Германии с Россией / Министерство экономического развития РФ. Портал внешнеэкономической информации. – 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ved.gov.ru/exportcountries/de/de_ru_relations/
5. Мальська М. П. Країнознавство : теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. – К. : Центр учб. літ-ри, 2012. – 528 с.
6. Найбагатші країни за запасами золота // TipS. – 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tips-ua.com/193936-najbagatshi-kra-ni-za-zapasami-zolota.html>
7. Петренко К. А. Вплив міжнародних процесів на формування зовнішньої політики об'єднаної Німеччини / К. А. Петренко // Істор. і політол. дослідження. – 2013. – С. 312–319.
8. Юхименко П. І. Економічна історія : навч. посіб. / П. І. Юхименко. – К. : Вікар, 2004. – 341 с.

УДК 327(71+292.5)(265)

М. В. Гловацька – студентка 4 курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Азійсько-тихоокеанський вектор геостратегії Канади

*Роботу виконано на кафедрі країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки
Науковий керівник: Г. В. Копачинська – кандидат географічних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних відносин СНУ ім. Лесі Українки*

Розглядаються особливості азійсько-тихоокеанського геополітичного вектору Канади як одного із пріоритетних напрямків геостратегії держави. Охарактеризовано напрями діяльності Канади в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Визначено основні геополітичні актори у Азійсько-Тихоокеанському регіоні, які становлять особливий інтерес для Канади.

Ключові слова: Канада, геополітика, геополітичні інтереси, Азійсько-Тихоокеанський регіон, геополітичний вектор.

Hlovatska M. V. The Asia-Pacific Vector Geostrategy of Canada. The features of the Asia-Pacific geopolitical vector of Canada as one of the priority directions of state geopolitics were analyzed. Canadian activities in the Asia-Pacific region were characterized. The basic geopolitical actors in the Asia-Pacific region, which form particular interest to Canada were investigated.

Key words: Canada, geopolitics, geopolitical interests, the Asia-Pacific region, the geopolitical vector.

Постановка наукової проблеми та її значення. Геополітичні тенденції ХХ ст. засвідчили процес переміщення світового гео економічного та геополітичного центру з Європи в Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР), який по праву називають регіоном майбутнього. У широкому розумінні цей регіон включає також дві західні держави – США й Канаду, які зацікавлені у просуванні власних геополітичних інтересів на його теренах. Безумовно, більша частина науковців приділяє увагу присутності Сполучених Штатів у регіоні, не надаючи потрібної уваги іншому не менш важливому актору, найближчому сусіду й союзнику США, а саме Канаді. Адже на сучасному етапі Канада – це постіндустріальна високорозвинута країна, яка здатна впливати на економічні, політичні, культурні процеси у світі й одним із пріоритетів якої є саме вплив на процеси, що відбуваються в АТР.

Метою дослідження є аналіз геополітичної діяльності Канади в Азійсько-Тихоокеанському регіоні як одному з провідних регіонів реалізації геополітичних інтересів держави.

Результати дослідження. В геополітичному аспекті Азійсько-Тихоокеанський регіон є другим за значенням для Канади після Американського. У цьому регіоні Канада проводить свою діяльність, спираючись на власні геополітичні інтереси та докладає максимум зусиль до їх реалізації. Насамперед, це пов'язано з тим, що через особливості географічного положення, історії і сучасних інтересів Канади, вона є тихоокеанською державою.

Канада досить давно проявляє свою присутність в АТР. У роки «холодної війни» вона брала участь у плані Колумбо та інших програмах допомоги країнам АТР та Східної Азії, у війні в Кореї 1950–1953 рр., в операціях із підтримки миру в Камбоджі в 1991–1993 рр., у Східному Тиморі в 1999–2005 рр. Із 1977 р. Канада має статус діалогового партнера Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), а у 1989 р. стала однією із засновників Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), просуваючи ініціативи щодо подолання економічних та політичних проблем між членами форуму [4].

Важливе значення в процесі реалізації геополітичних інтересів держави підтверджує створення у 1983 р. Азійсько-тихоокеанського фонду Канади. У АТР Канада має репутацію донора, як власника потужного фінансового та науково-технологічного потенціалу, а також вона є ключем доступу на північно-американський ринок для азійських і тихоокеанських держав. Канада була однією з ініціаторів прийняття рішення у межах АТЕС у м. Богорі (1994 р.) про створення зони вільної торгівлі в Азійсько-Тихоокеанському регіоні до 2010–2020 рр.

Важливою подією стало й те, що у 1997 р. був проголошений роком АТР у Канаді, це стало переломним етапом, який засвідчив прагнення Канади не лише епізодично бути присутньою у регіоні, а й бути втягнутою у всі процеси, що там відбуваються.

Активізація геополітичної діяльності та зростаюча увага до Азійсько-Тихоокеанського регіону є ключовим пріоритетом для Канади, його геостратегічне значення було засвідчено також прем'єр-міністром Канади С. Харпером: «Співпраця з Азією є життєво важливою для майбутнього процвітання Канади. Ми прагнемо грати ще більшу роль в Азійсько-Тихоокеанському регіоні в даний час та у довгостроковій перспективі» [3].

Основними геополітичними цілями Канади у АТР на сучасному етапі є підписання угоди з Індією про всеохоплююче економічне партнерство; реалізація плану Азії, направленою на поглиблення економічних та партнерських відносин; проведення переговорів із питань торгівлі з Таїландом; поглиблення економічних відносин із Китаєм, посилення співробітництва з АСЕАН.

Про виконання геополітичних завдань Канади в межах АТР свідчить запуск проектів із створення інфраструктури в АТР загальною вартістю 3,5 млрд дол. У 2012 р. Канада приєдналася до переговорів про Транстихоокеанське партнерство, а також стало першою нелатиноамериканською країною, яка отримала право бути спостерігачем у рамках Тихоокеанського альянсу [3].

В процесі реалізації геополітичних інтересів у регіоні Канада брала активну участь у підтримці ініціатив, пов'язаних із розширенням прав і можливостей жінок у восьми країнах Південно-Східної Азії, створення стандартів рівності чоловіків та жінок. Важливе значення мали заяви про створення Ділової Ради АСЕАН–Канада й підтримка проектів, спрямованих на боротьбу з транснаціональною злочинністю та контрабандою.

Особливе геополітичне значення для Канади відіграють окремі країни Азійсько-Тихоокеанського регіону, а саме Китай і Японія. Стосовно Китаю, то для Канади є пріоритетним використання росту китайської економіки задля нарощування двосторонніх торговельних та інвестиційних зв'язків; позиціонування Канади в ролі привабливої країни для китайських іммігрантів, студентів, туристів; допомагати Китаю у гуманітарних питаннях. У 1994 р. при перебуванні при владі прем'єр-міністра Ж. Крет'єна була відправлена найбільша в історії канадська торговельна делегація до Китаю. Крім основних міністрів у її склад увійшли 9 прем'єрів із 10 канадських провінцій (не був представлений лише Квебек) і близько 350 бізнесменів з усіх регіонів країни [5].

Двічі відвідав Китай прем'єр-міністр С. Харпер у 2009 та 2012 рр. Результатами яких стало те, що обидві сторони заявили про новий етап співробітництва та стратегічне партнерство, яке базується основним чином на використанні канадських природних ресурсів. За останні роки китайські компанії вклали мільярди доларів у розробку бітумінозних пісків у провінції Альберта та сланцевого газу у Британській Колумбії, що, у свою чергу, свідчить про результативність реалізації сучасного геополітичного вектору держави.

Забезпечення енергоресурсами може стати ключовим фактором геополітичного впливу Канади у регіоні. Адже більшість азійських країн, які мають високі показники розвитку економіки, залежні від імпорту енергоносіїв.

У 2013 р. кількість спільних підприємств у КНР із канадським капіталом у таких сферах як освіта, будівництво, медицина, видобуток і переробка корисних копалин, фінансовий сектор досягла 26 фірм, в Індонезії – 5, Індії, Сінгапурі, Південній Кореї по 4 підприємства [2].

Безумовно, важливою в геополітичному аспекті для Канади є Японія. Канадсько-японські відносини характеризуються стабільністю та мають багатовікову історію. Основними сферами реалізації геополітичних інтересів є співробітництво у питаннях налагодження економічної діяльності між країнами, нерозповсюдження зброї масового ураження, антитерористична сфера та проблеми захисту навколишнього середовища.

Крім економічного аспекту взаємодії й просування власних геополітичних інтересів, Канаду завжди хвилювали питання безпеки в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Це пов'язано з тим, що у регіоні відсутній постійний колективний механізм забезпечення миру та безпеки. У 1999 р. Канада виступила з ініціативою проведення форуму щодо переговорів із проблем безпеки у північній частині Тихого океану, проте вона не отримала позитивних відгуків. Тоді ж Канада почала просувати ці питання на щорічних перемовинах в рамках АСЕАН, добиваючись включити питання регіональної безпеки у порядок денний. Її зусилля привели до створення у 1994 р. консультативного Регіонального форуму АСЕАН, де Канада виступає за багатосторонні підходи до запобігання та уникнення діючих та потенційних загроз безпеки в АТР.

Погляди Канади щодо питань, пов'язаних із міжнародною безпекою у АТР, розділяє Австралія, з якою склались досить дружні та глибокі відносини. Великий досвід військового співробітництва є між Канадою та Новою Зеландією. Ці дві країни брали участь у міжнародних операціях із забезпечення безпеки в Афганістані, Боснії, Східному Тиморі.

Забезпечення безпеки є важливим і тому, що Азійсько-Тихоокеанський регіон – це другий осередок у світі, де активно поширене піратство. Оскільки Канаду й країни АТР зв'язує лише морське сполучення, а відсутній прямий сухопутний кордон, то величезних втрат можуть зазнати міжнародні морські перевезення. Тому одним із стратегічних геополітичних завдань Канади є вирішення цієї проблеми.

Іншими важливими напрямками реалізації геополітичних інтересів Канади в регіоні є військово-технічне співробітництво Канади з країнами АТР, а також власне експорт канадської зброї. Також прикладом військового співробітництва Канади у регіоні є її участь у щорічній зустрічі представників Міжнародного інституту стратегічних досліджень «Shangri La Dialogue» у Сінгапурі з питань безпеки й оборони в регіоні.

Попри те, що Канада інтенсивними темпами продовжує будувати свою політику, де АТР займає провідні позиції, населення країни неоднозначно ставиться до активізації взаємовідносин з Азією. Негативним стало й те, що Канаду не включили до Східноазіатського саміту, який був створений у 2005 р. шістьнадцятьма основними країнами Південно-Східної Азії, й у роботі якого з 2011 р. беруть участь США та Росія. Незважаючи на це, Канада має на меті зміну цієї тенденції, активізуючи при цьому усі зусилля для реалізації азійсько-тихоокеанського вектору геополітичних інтересів.

Висновки. З кожним роком канадський інтерес до Азійсько-Тихоокеанського регіону набирає обертів і таким чином здійснюється геополітична переорієнтація країни. Стратегічний геополітичний інтерес для Канади становлять економічна та військово-політична сфера, які дають найбільші ефекти для обох сторін. Також вищезазначені сфери сприяють нарощуванню впливу Канади у регіоні та збільшення її присутності, що, у свою чергу, дає змогу не лише відігравати роль спостерігача чи бути осторонь, а й впливати на процеси, які відбуваються в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Роблячи ставку на Азійсько-Тихоокеанський регіон, Канада розраховує закріпити свою міжнародну позицію у світі, саме тому азійсько-тихоокеанський геополітичний вектор геостратегії є одним із пріоритетних для держави.

Джерела та література

1. Бабаев Э. А. Канада и страны Азиатско-Тихоокеанского региона: Тенденции последней трети XX века / Э. А. Бабаев // Вестник ТГПУ. – 2011. – № 11. – С. 48–52 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://vestnik.tspu.ru/files/vestnik/PDF/articles/babaev_e._a._48_52_11_113_2011.pdf
2. Гулевич В. Канада идет в Азию / В. Гулевич [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://interaffairs.ru/news/show/11329>
3. Гумина А. А. Политика Канады в Азиатско-Тихоокеанском регионе / А. А. Гумина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.scienceforum.ru/2015/pdf/17735.pdf>
4. Израелян Е. В. Внешняя политика Канады: экономическое измерение / Е. В. Израелян [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rusus.ru/?act=read&id=412>
5. Комкова Е. Г. АТР в планах Оттавы / Е. Г. Комкова // США : экономика, политика, идеология. – 1997. – № 8. – С. 99–112.